

XIV Día de les Lletres Asturianes

El viernes 2 de mayu, nel Teatru Campoamor d'Uviéu l'Academia de la Llingua Asturiana celebró la Xunta Extraordinaria cola que la institución festexa'l *Día de les Lletres Asturianes* y da acoyida a los sos nuevos miembros. Nel presente añu foi nomáu nuevu académicu correspon-

diente *D. Xosé Ramón Iglesias Cueva*. Los sonos de Flavio Rodríguez Benito y Anabel Santiago dieron entamu al actu y punxo'l pieslle'l grupu "Felpeyu". Reprodúcense darréu los discursos del nuevu académicu y el de la Presidenta de l'Academia.

Pallabres de Xosé Ramón Iglesias Cueva

Señora Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, señores académicos, autoridaes, amigues y amigos:

Ye pa mi un honor mui grande entrar a formar parte de l'Academia como miembru correspondiente, porque esta institución fizo que nestos caberos venti años la nuestra llingua, elementu d'identidá fundamental del pueblu asturianu, algamare una dignidá y tuviere futuru.

¿Qué fici yo pa merecer tan altu honor? Creo, ensin qu'esto paeza una falsa humildá, que mui poco. Namás que soi un asturianu del so tiempu y un trabayador qu'intenta sacar alantre la estaya que-y tocó.

Un asturianu del so tiempu que forma parte d'esa xeneración de posguerra que llegó a la universidá a principios de los años setenta gracies al llabor sacrificáu de la familia. Yera la primera xeneración fía y nieta d'obreros y campesinos que lo facía. Sintiera a les güeles falar n'asturianu con normalidá pero tuviera una escolarización dafechu en castellanu.

Y foi ehí, na universidá, onde se decató de que la so fala yera la llingua tradicional d'Asturies porque non sólo yera la de les güeles y güelos, sinón que yera la que-y desplicaba'l mundu: el nome de los praos y tierres del pueblu, de los páxaros y de los árboles, de los cantares y de les fiestes. Y nun s'avergoñó d'ella, tolo contrario, sacóla de casa, emplególa, estudióla, cultivóla y, arguyosu, foi viéndola medrar. Pasóla del aráu a la pluma como titulaba una revista d'aquelles dómines.

Foi esta xeneración la primera que nun enfrentó tradición y futuru; porque, a diferencia de lo que ficeren cien años enantes los integrantes del movimientu d'Estensión Universitaria y del grupu «La Quintana», atalantó que la cultura d'un pueblu constrúyese cola llingua del propiu pueblu y qu'esa cultura ye'l so patrimoniu principal. Y comprendió tamién qu'esti patrimoniu heredáu nun ye pa guardalu y enseñalu en muséu, non, ye una oportunidá d'enriquecimientu que les güeles y güelos, sin sabelo, nos dexaron.

Porque yá ye hora de retrucar a los que d'un mou llaín y trapaceru lleven años diciendo defender esta llingua pero que nun faen nada por ella, amparándose na situación económica d'Asturies y na urxencia d'otres midíes, que tán equivocaos y que cometen un error históricu tremendu.

La llingua asturiana ye rentable igual que lo ye tola riestra d'industries de la cultura, como asocede n'otros llugares. Ún de los motores del progresu económicu d'Asturies tien de ser esi patrimoniú cultural con una marca d'identidá que lu faiga distintu y atractivu pal mercáu y esa marca ye la llingua. Tamos falando, ente otros, del mundu de la creación, de los medios audiovisuales o de les nueves teunoloxíes. Tenemos una xuventú cola meyor formación nesti terrenu pero que sigue marchando del país como cantara en 1878 Xuan María Acebal:

*Baxa un rapaz d'un altu,
nel que dexa so casa
nuna peña encolingada,
(con más necesidaes que bayura,
que sinón nun saliera elli de casa),
pa dir ver si corriendo llueñes tierres
lo que llamen fortuna lu afalaga.*

Un asturianu del so tiempu y un trabayador. Trabayando n'andecha con tantos y tantes collacios y collacies, trabayando pola llingua: estudiando con ciñu la nuestra lliteratura y poniendo escuela intentando que l'alumnáu, nesa edá tan prestosa ya ilusionada de l'adolescencia, se sienta arguyoso de la fala, que seya consciente de la situación diglósica y del conflictu llingüísticu nel que vive y, sobre too, a la escontra de lo marcao nel inaceutable currículu actual, que la llingua seya una ferramienta normal de comunicación, que colos preseos teunolóxicos de que dispón, la fale, la escriba, mande mensaxes, mande correos electrónicos y d'esti mou, siga cultivándola y viéndola medrar. Y nun siendo más qu'un asturianu del so tiempu y un humilde trabayador, concedéisme esti honor tan grande. Procuraré nun defraudar l'enfotu que ponéis en mi; d'un llau, trabayando entá un poco más: iguando día a día nes aules materiales didáuticos amañosos, y relleendo y reinterpretando la nuestra lliteratura. D'otru, lluchando por qu'esta xeneración de la que formo parte termine'l camín entamáu apurriendo la llingua de los güelos a los fíos y fíes cola seguridá de qu'enraigonaos en suelu firme esta tierra xeneroso sedrá quien a manténelos. Munches gracias.

* * *

Discursu institucional de la Presidenta de l'Academia

Ilustrísimes autoridaes, señores académicos y académiques, asturianos y asturianes, collacios y amigos:

I

Per segunda vegada tócame a min, como Presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana, dirixime a toos ustedes nesti actu solemne de la Xunta Estraordinaria a la qu'añalmente l'Academia toca a conceyu y que tien siempre la mayor de les rempuetes de la parte de vueso.

Ente los oxetivos d'esta Xunta abierta ta, en primeres, el d'acoyer a los nuevos académicos. Esti añu axúntase a nós D. Xosé Ramón Iglesias Cueva, como académicu correspondiente. Teo dicir que ye pa min perprestoso da-y l'acoyida nesta Institución. Iglesias Cueva ye persona bien conocida de toos nós, que trabaya dende cuantayá pol idioma d'Asturies y que de xuru va ser un bon encontu pal llabor académicu. Llicenciáu en Filoloxía Hispánica pola Universidá d'Uviéu en 1978, foi, de mano, profesor de llingua castellana en Sayago (Zamora) y Ortigueira (A Coruña). Nel añu 1984 pudo volver a Asturies y trabayar na Veiga, Salinas y Avilés. Dende fai dellos años ye tamién profesor de llingua asturiana nel I.E.S. Carreño Miranda d'Avilés. Ye profesor estable de los *Cursos de Branu* de l'Academia de la Llingua Asturiana dende l'añu 1996.

El nuevu académicu, amás d'enseñar llingua o lliteratura asturiana, ye autor de dellos llibros de testu. Asina, xunto con Jorge Luis Lueje Espina, asoleyó en 1995 *Andecha 1* pa 5^u de primaria y *Andecha 2* pa 6^u de Primaria, completaos cola Guía Didáctica correspondiente. Nel mesmu sen, hai que destacar la so participación nos *Alcuentros Llingua Minoritaria y Educación* y la ellaboración d'otros materiales didáuticos.

Iglesias Cueva ye tamién un estudiosu dueitu de la lliteratura de nueso. Tien collaborao davezu nes *Xornaes d'Estudiu* con trabayos sobro lliteratura como: “La lliteratura asturiana ante una crisis rexonal (1780-1800)”, nes *Xornaes d'Estudiu* de 1992; “La modernidá de la lliteratura asturiana”, nes de 1994; o “El nacimientu de la prosa nel sieglu XIX”, nes del 2001 dientro del *I Conceyu Internacional de Llitteratura Asturiana*. Y ye autor del capítulu de la *Historia de la Llitteratura Asturiana* dedicáu a “La segunda metá del sieglu XIX”.

Conozo perbién al nuevu académicu. Sé del so bon facer y de la so seriedá profesional. Nos *Cursos de Branu* foron munches les hores comparties de trabayu n'andecha, d'esmoliciones y enfotos. Esta, queríu Monchu, ye una Academia atípica. Equí lo de menos son los honores fadios. Lo de más ye'l trabayu, non siempre reconocíu. Pero tu eso yá lo sabes, como tamién sabes que lo que mos mueve ye l'amor al país, a la llingua y a la cultura d'esta Asturies nuesa. Y ello ye l'honor más grande pol que rispi-

mos. De xuru que siguirás trabayando col enfotu y el procuru de siempre. Gracias por aceptar xunite a nós y que t'afayes y te preste.

II

Pero l'enfotu primeru del *Día de les Lletres Asturianas* ha ser el de festexar ún de los aspectos más importantes de la nuesa cultura, la lliteratura, les nuses lletres, les d'antao y les d'anguaño. L'Academia, sabedora de lo importante que ye pa una llingua, sobre manera cuando tien torgues tan graves como la de la falta d'oficialidá, contar con un *corpus* lliterariu abondosu y de calidá, siempre tuvo claro qu'una de les estayes onde habría trabayar con ciñu yera la de la lliteratura. Esi enfotu empobinó en dos direiciones:

Una d'elles foi favorecer una lliteratura vidable, con puxu, que fore a tar al mesmu altor que la lliteratura que se fai n'otres llingües. *Lletres Asturianas*, *Lliteratura* y otros publicaciones de l'Academia son preba d'esi llabor. El númberu d'escritores qu'escriben n'asturianu y la calidá de les sos creaciones, a pesar de tolos problemes que tienen — que son munchos — amuesen qu'esi oxetivu ta llográndose.

La otra direición empunxo nel camín de la recuperación de textos vieyos o non tan vieyos, escaecíos unos, albidraos namái otros, espedigaos perdayuri los más, y, darréu de too ello, les más de les veces, difíciles d'alcontrar y de manexar; pa reconstruyir, pieza a pieza, la historia de la lliteratura; porque pa trazar esa historia lo primero a facer yera apurrir a los historiadores los textos, axustaos siempre al rigor esixíu pola crítica testual moderna más seria. Les publicaciones de l'Academia, especialmente les coleiciones *Cartafueyos de Lliteratura Escaecida*, con 80 números publicaos, y la *Llibrería Facsimilar*, con más de 50, son un bon encontu. Atopada una bona parte del material históricu, entamó la preparación de la *Historia de la Lliteratura Asturiana*, que, coordinada por Miguel Ramos Corrada, ye la primer historia completa de les nuses lletres, dende la dómina medieval hasta güei. Nesta *Historia*, que s'ufrió a los especialistas y a la sociedá asturiana'l 18 d'avientu pasáu na Universidá d'Uviéu, participaron distintos autores y amuesa que yá nun se pue caltener que la llingua asturiana nun tien una lliteratura valoratible, pola bayura d'obres y autores.

El *Día de les Lletres* tien de ser pa nós un día grande, porque ye un día d'homenax a los nuses autores, a los que yá nun tán pero tamién y n'especial a los que tais equí, a los qu'escribís en llingua asturiana, p'agradecer y reconocer el trabayu que facéis pol idioma d'Asturies, porque sois pegollu importantísimu pal so caltenimientu, afitamientu y dignificación.

Nel númberu 83 de *Lletres Asturianas* que se presenta nesti día afáyase una bona muestra de versos y prosa de los escritores de güei. Unos son, lliterariamente, vieyos conocíos; otros, xúnense per primer vegada a esta guapa aventura. Toos ellos, "*mano fervorosa con solo un bolígrafu por arma*", faemos poner muncha esperanza na lliteratura del futuru.

III

El *Día de les Lletres Asturianas* ye tamién, según ye yá, por desgracia, costume de vieyo, un día de vindicación llingüística, y el d'esti añu yelo sobre manera. Cuando en mayu de 2002 yo escribía'l mio discursu del *Día de les Lletres*, nun podía albidrar lo que mos teníen guardao pa poco dempués. Añu tres añu les vindicaciones yeren práuticamente les mesmes. La política llingüística poques veces foi la qu'a l'Academia-y prestaba. Cada vegada que se daba un pasu alantre o cuando paecía que too empobinaba, que por fin tábemos enderechando, surdía daqué, una torga, un pilancu col que nun se contaba que lo echaba too abaxo, que mos faía volver atrás. Pasó col llocal de l'Academia, cola escolarización, cola igua de la toponimia, pasó coles milenta Xuntes de Toponimia feches y desfeches pol Gobiernu del Principáu, pasó colos medios de comunicación, pasó cola cabera reforma del Estatutu d'Autonomía..., y en 2002 volvió a pasar.

De toles maneres y a pesar de too, yo, a lo menos, quería columbrar una llugadina de sol pente'l borín, pente la nueche *piecho*. Camentábemos realmente que les coses diben despacín, pero que diben: falábase col Gobiernu y cola Consejería de Cultura; teníamos fecha puesta pa solucionar el tema del llar social de l'Academia; no que se refier a la Toponimia, n'abril de 2002 el BOPA espublizaba'l Decretu que regulaba la Xunta Asesora de Toponimia del Principáu d'Asturies, esixida pola Llei d'Usu como pasu previu y necesariu —díxoseme entós— pal Decretu qu'afitara'l procedimientu de recuperación y fixación de la toponimia asturiana, que daquella taba proyeutáu y que s'espublizaría dalgunos meses dempués; na enseñanza, per primer vegada, teníamos una propuesta oficial de Decretu del Currículum Escolar pa Primaria, Secundaria y Bachilleratu, aunque bien ye verdá que con dellos problemes como'l del calter optativu de l'asignatura de llingua asturiana. Meses atrás paecía que'l gobiernu sintiere la necesidá de llevar alantre la *II Encuesta Sociollingüística p'Asturies...* Pero otra vuelta les coses torcieron. La mala cabeza y la mala xestión amaliñólo too y onde nun había problema creólu y au yá lu había, enanchólu.

En mayu de 2003 siguimos aguardando que se cumplan les promeses d'unes instalaciones acordies col trabayu académicu; siguimos esperando pola igua de la toponimia; por una presencia digna y ensin complexos del idioma astur nos medios de comunicación (el nuevu ente de comunicación que'l próximu gobiernu ha poner en marcha na llexislatura viniente ¿sedrá otra ocasión perdida?); siguimos esperando práuticamente por casi too.

Namái nun hai qu'aguardar yá pola segunda *II Encuesta Sociollingüística p'Asturies* que l'Academia hubo de sacar alantre dempués de que la Consejería de Cultura decayere nella. Y fízose, tres firmar el contratu correspondiente cola Universidá del País Vascu, porque l'Academia entendió qu'esa Encuesta yera daqué pernecesario pa conocer la evolución sociollingüística nos caberos 10 años y p'amosar la nuesa situación en rrellación coles otres comunidaes con billingüismu oficial.

Los datos del *II Estudiu Sociollingüísticu* afiten, al mio pescanciar, tres coses importantes:

1) N’Asturies ye cada vegada mayor el consensu sobro la identidá llingüística, sobro la presencia del asturianu nos medios de comunicación o na enseñanza, sobro la normalización o la cooficialidá. Los asturianos rispen, rispimos, mayoritariamente, en definitiva, por una Asturies bilingüe.

2) Como contrapuntu negativu, la encuesta amuesa tamién que l’asturianu faláu retrocede daqué como llingua vehicular, por mor de xuru del relevu xeneracional, del cambéu demográficu o de la desruralización. La ruína política llingüística, con una alfabetización con tantes torgues como la que tenemos, nun foi a compensar esta situación.

Ello pon de manifiestu, otra vuelta, la gran fienda esistente ente lo que la sociedá quier que se faiga cola llingua y lo que realmente faen, o dexen facer, les autoridaes que mos gobiernen.

3) Los datos de los conceyos más occidentales d’Asturies, los de la tierra d’Entrambasaguas, dexen claro la identidá nidamente asturiana nel tarrén llingüísticu y cultural de los habitantes d’esa fastera, y afiten que’l tratamientu de l’Academia pa cola variedá llingüística d’esi territoriu ye l’axustada a la so realidá sociollingüística.

Pero la falta d’una política amañosa, acordies coles necesidaes sociales, quiciabes onde más sangrina foi ye nel tarrén de la enseñanza. Y equí ye onde les coses nun sólo nun ameyoraron sinón que camudaron a peor. Y creóse, ensin necesidá, ensin xustificación racional nenguna, un problema onde nun lu había.

A les vieyes cuestiones pendientes —desarrollu llegal del Capítulu III de la Llei d’Usu sobro la Enseñanza; non reconocencia de la especialidá de Llingua Asturiana en Primaria y Secundaria; falta d’un catálogu de los puestos de trabayu; calter optativu de l’asignatura de Llingua asturiana en Secundaria y en Bachilleratu—, a toos esos temes pendientes, nel mesmu mes de mayu de 2002 tuvimos qu’amestar otu entá más llaceriosu: el vergoñosu remanamientu que la Consejería de Cultura fixo del conteníu de los currículos de Primaria, Secundaria y Bachilleratu, ellaboraos por una Comisión d’especialistes y refrendaos pol Conseyu Escolar d’Asturies. Y el ñiciu de remanamientu talu taba nel propiu nome de l’asignatura, llamada dende siempre, y a tolos efeutos llegalos y non llegalos, “Llingua Asturiana”, y que pasó a apellase oficialmente *Llingua Tradicional: Bable/Asturianu*.

Pero ¿d’ú tomaríen el modelu? ¿Quién los aconsejó? ¿En qué espeyu se miraron? ¿A qué quieren oponer lo de tradicional? Claro que l’asturianu n’Asturies ye una llingua tradicional, faltaría más. La llingua asturiana ye la llingua d’esti pueblu de magar equí se dexó de falar llatín; y, d’entós p’acá, esa llingua, resultáu de la evolución del llatín nesti territoriu, pasó de xeneración en xeneración hasta aportar a güei. Afortunadamente. Pero, ¿cómo piensen que se tresmiten les otres llingües? ¿Qué clase de seriedá y rigor científicu quieren tresmitinos? Tendremos que recorda-yos los versos del poeta:

*Anque torne l'iviernu,
anque torne la nieve
dengún faloupu anubrirá
la traición d'un harmanu.
Cadol.la de tristura,
cadol.la de muerte,
si dalquién traiciona al sou harmanu
ía tamién un traidor a sí mesmu.*

L' análisis de la etiqueta llevaríamos lloñe y podría dar pa un esperpantu de los meyores, si nun fore tan dolioso. Al mio entender, nun se trata, non, sólo d'una simple cuestión de terminoloxía, nun mos engañemos. El problema ye más fondu. Cuido que lo qu'intenten ye acabar cola llingua, dexala que muerra. Y pa tarazar pela freba cualesquier posibilidá de futuru nada meyor qu'entamar por negar el nome propiu, por desanicar de tolos testos oficiales o llegalos la denominación "Llingua Asturiana", anque pa ello tengan que recurrir a construcciones tan retorciés y tan ensin xaciu como la del nome que dieron a l'asignatura. Yá se sabe, a efeutos llegalos, lo que nun tien nome nun esiste.

Y na Universidá seguimos como tábemos. Y nada hai nuevo en rellación cola xusta demanda de la Titulación de Filoloxía Asturiana, que ye una petición irrenunciable pa nós, seya'l que seya'l marcu llegal de referencia. La madurez algamada pola Filoloxía Asturiana, nel sen más ampliu del términu filoloxía, con obres que son referencia obligada nel ámbitu de la Filoloxía Románica ya Hispánica, faen que nun s'entienda de nenguna de les maneres la marxinación a la que ta sometida y el tratu discriminatoriu que tien en rellación coles otres filoloxíes hispániques nes universidaes españoles y asturiana. El Rector y el so equipu de gobiernu, colos que siempre trabayemos de la manera más lleal posible, tienen nello un bona ocasión d'amosar el so bon facer y la so capacidá xestora.

La decisión de la Conseyería de Cultura en rellación colos currículos llevó a l'Academia a pautar nuna Xunta Extraordinaria, el 28 de mayu, una riestra midies d'urxencia. Ente elles:

- La de dexar de colaborar nes actividaes conxuntes cola Conseyería y facer, al empar, un llamáu a la sociedá pa que respondiére serena pero enérxicamente a esi atropellu. Les protestes que vinieron darréu de profesores, sindicatos de la enseñanza, representantes de pas y d'alumnos, asociaciones, partíos políticos, grupos parlamentarios, etc., nun valieron de nada.
- La d'elaborar un *Informe sobre la represión y la non reconocencia de los drechos llingüísticos n'Asturies*. L'informe —trillingüe y xebráu en 10 capítulos acordies colos ámbitos y estayes de la vida social onde de mou sistemánicu se produz la represión y non reconocencia de la llingua asturiana— imprentóse n'ochobre de 2003 y unvióse a una ampliu número de autoridaes, asociaciones, partíos, instituciones nacionales y estranxeres de toa triba.

– O la de pidir y facilitar qu'un grupu d'observadores internacionales viaxare a Asturias pa comprobar sobre'l tarrén la violación de los derechos llingüísticos de los asturfalantes. Como bien saben, na seronda, propiciáu pola Asociación pa la Defensa de les Llingües y Cultures Amenazaes (AIDLICM) formóse'l Comité Internacional pa la Vixilancia de los Drechos Llingüísticos n' Asturias, presidíu por Paul Lefin, presidente de l'AIDLICM. El comité visitó Asturias nel mes de payares y, al finar el so trabayu, dempués d'entrevistase con representantes de toles estayes sociales, fixo públicu un comunicáu onde amosaba la so preocupación pola ruina y llaceriosa situación na que s'atopaben la llingua asturiana y los drechos llingüísticos de los asturianos. Y al empar facía ver, afitándose n'otros exemplos europeos, que, anque'l reconocimientu llegal de una llingua nun abasta por él mesmu pa garantizar el so futuru, nel casu del asturianu sí yera pertinente l'algame de la oficialidá y qu'esta fore acompañada de midíes reales, axustaes a les condiciones sociolingüístiques d' Asturias y a les necesidaes d'una comunidá somorguiada nuna fonda crisis económica, social y demográfica. Namái asina se sería a afayar un futuru digne onde la llingua asturiana siguiría arriqueciendo'l patrimoniu cultural de la humanidá.

Sé perbién que l'Academia ye un muérganu del Principáu d' Asturias y que, darréu d'ello, la colaboración y l'entendimientu col Gobiernu y, más en particular, cola Consejería de Cultura son pernecesarios. Pero yá lo dixi milenta vegaes, y vuelvo a repitilo agora, colaboración y llealtá, sí, pero de toles partes implicaes. Nós entendemos perbién tolo que se mos quiera dicir, y más, de prudencia, de plazos, de pautos, de diálogu.... Pero pa qu'eso seya posible la otra parte tien que querer dialogar y pautar, y equí da la impresión — a los fechos me remito — de que nun ye asina. Hai coses a les que nós nun podemos, nin queremos, arrenunciar de nenguna de les maneres; y una d'elles ye a la llingua propia, a la cultura propia, al país propiu, a la propia identidá. Y esi país, que ye'l nuesu, nun tien más qu'un nome: Asturias; y esa llingua, que ye la nuesa, nun tien más qu'un nome: LLINGUA ASTURIANA. Y a esi nome, polo que simboliza, nun vamos a arrenunciar enxamás, pase lo que pase, cuéstenos lo que nos cueste y pónganse como se pongan. Por ello siguiremos lluchando y trabayando, porque anque tuviere razón el poeta

*Habrá un día, na Galaxa, qu'esti mundu
va paecemos llugar o aldega.
Asina, entós, diremos
que lluchar por esto nun val la pena.*

nós retrucaríamos coles sos mesmes pallabres

*¿Nun valía la pena?
¿Qué val, entós, la pena?*

Podrán ponéseme munches taches, pero non que nun fixi tolos posibles p'axuntame con represen-

tantes d'instituciones, organizaciones, grupos o partíos políticos, asociaciones, etc., de toa triba; y si-
guiré tando a disposición, porque taba y toi convencida de que la llingua asturiana ye responsabilidá de
tolos asturianos; pero la responsabilidá primera de que nun se pierda, de que puea durar otros tantos sie-
glos como los que tien, ye de los gobernantes, de les autoridaes y de la política que faigan al respuetive.
Y de nada valdrán dempués, cuando yá seya tarde, les llamentaciones.

Énte les eleiciones que se fadrán dientro unes selmanes l'Academia, como nun pue ser d'otra miente,
nun tien una opción partidista nin s'identifica con dengún partíu políticu concretu. Nós queremos traba-
yar con toos ellos, porque la llingua asturiana y l'enfotu nel país cuidamos qu'ha ser elementu de xuntu-
ra pa tolos asturianos percima de les ideoloxíes polítiques, toes elles llexítimes, como correspuende a un
país democráticu y llibre que quier vivir en paz. Sicasí, sí tenemos que ser responsables, tar sollertes y co-
nocer los conteníos de los programes ellectorales nesti sen. A l'Academia bien-y prestaría que toles fuer-
cies polítiques que s'asitien na Xunta Xeneral del Principáu y nos conceyos asturianos tuvieren un com-
promisu firme y estable nos sos programes, y nes sos aiciones concretes de gobiernu, pa col gran tema
pendiente que tien esta autonomía: la discriminación llingüística, la non reconocencia de los derechos llin-
güísticos de los asturfalantes. Y pa ello ta demostrao que nun hai más camín que'l de la oficialidá.

Toi segura de que tolos asturianos xuntos y con voz firme que se sienta, que retinxa como retinxe la
tuena, seremos a llograr, al cabu, la reconocencia xurídica dafechu del idioma del pueblu asturianu.

L'Academia collaborará llealmente, como lo fixo siempre, coles instituciones polítiques y académi-
ques que faigan un llabor seriú y rigorosu nesti sen.

Y pa finar, dexáime trayer equí unos versos qu'Andrés Solar escribiere nel añu 1983 y que con ellos
vos diga

*Sé que toi equí,
pero nun m'entruques ónde.
De toes maneres
sé
que toi contigo.
Con tolos
que tienen
les uñes
gastaes d'esgatuñar
peles parees del silenciu.*

Munches gracias. ¡Puxa Asturias!

Día das Lletras en Castropol

Los escolinos d'Entrambasaguas festexaron tamién el “Día das Lletras Asturianas” nun actu celebráu'l día ocho de mayu nel C.R.A. de Castropol y organizáu poles profesores de gallego-asturianu de los centros onde se da. El festeyu cuntó cola presencia de profesores de Primaria y Secundaria de los conceyos de la zona, de la Presidenta de l'Academia, Ana María Cano González y del académicu Xosé Antón González Riaño, responsable de la Secretaría Llingüística del Navia-Eo. Depués de la intervención del Direutor del Centru y de la de los representantes de l'Academia, presentóse'l llibru *El meu primeiro vocabulario na fala*, asoleyáu pola Academia y perbién acoyíu por tolos presentes.

Inxértense darréu una parte de la “crónica” d'esta celebración, elaborada polos escolinos y les escolines del C.R.A. de Castropol y la intervención de la Presidenta de l'Academia:

Crónica del xxiv Día das Lletras Asturianas

“Este ano tamos contentos porque unha vez más participamos na festa dedicada ás Letras Asturianas na nosa fala: galego-asturiano. Déunos muito gusto ver como el noso C.R.A. foi capaz d'acoyer a todos os nenos que van ás clases de galego-asturiano nos centros de Villayón, Navia, Tapia, y a nosoutros, os alumnos y alumnas das escolas de Barres y Tol que somos os únicos del C.R.A. que temos a sorte de ter tamén estas clases.

El día empezóu ben, xa dende cedo, condo salíu el sol prometendo un bon día. Nas distintas escolas empezamos a chegar todos os nenos. Íbamos lixeiros d'equipaxe posto que nun tíamos que levar nin a comida pero si que levábamos un bon feixe d'ilusión.

Nun fomos os primeiros en chegar y condo nos baxamos del autocar xa se respiraba ambiente de festa nel Centro. Por certo, unhos dos máis madrugadores foron os representantes da Academia da Llingua Asturiana: a Presidenta da Academia y el responsable da Secretaría Llingüística del Navia-Eo. Este é pra nosoutros un gran momento porque esta presencia fainos sentirnos, máis se cabe, parte d'Asturias sin perder as nosas particularidades como é precisamente esta lingua nosa.

Todo parecía tar disposto prá celebración: alumnos, maestros, algús alumnos dos Institutos y as súas maestras de galego-asturiano, amáis de Directores tanto dos Centros de Primaria como dos de Secundaria unde actualmente se tán impartindo as clases y outros colaboradores cos qu'íbamos cuntar nel resto da xornada. Case nos esquecía que tamén nos acompañaban dous compoñentes da Banda de Gaitas Marino-Tapiega.

El acto empezóu cuas palabras del Director del noso Centro y a continuación foi a Presidenta da Academia a que dixo unhas palabras, tamén na nosa fala, y amostróunos mui orguyosa El meu primeiro vocabulario na fala, especialmente elaborao pra os nenos máis pequenos da zona. Despóis fíxose a

entrega de Premios del «II Concurso de Contos na nosa fala» unde el noso compañeiro da escola de Tol, Adrián, levóu el premio na categoría de 2º de Primaria, y xa pra pechar, fixémosyes un pequeno obsequio a os nembros da Academia: unha pionza xigante como recordo del Día...»

Intervención de la Presidenta de l'Academia

Nun día como el d'hoi, que tamos festexando el *Día das Letras Asturianas*, temos que tar contentos. Nun é pra menos, porque nesta xornada xuntástesvos aquí todos os nenos y nenas qu'estudiades a fala nas escolas del occidente. Y fixésteslo pra pasar un día guapo, pro tamén pra recordar el importante qu'è sentirse orguyosos de ser asturianos y de falar como falamos.

Tamén temos que tar contentos porque houbo un concurso de contos na nosa fala. Eu —que puiden botar un oyo a dalgús— parecéronme mui guapos y puiden ver qu'hai xente qu'escribe muito ben y que, desde pasen us años, igual nos topamos con dalgún escritor, ou escritora, qu'asegure el futuro da lliteratura en gallego-asturiano, na nosa fala. Namáis me dá rabia que nun pudérades ganar todos porque sei que todos lo fixéstes con muita ilusión. Pro os concursos son así. A todos os ganadores, as más felicitacióis, y a todos os que participastes, el meu ánimo pral ano que vén.

El ano pasao tríamosvos un llibro pra festexar este Día das Letras, *Cousas de xente pequenía*, unde taban os relatos que ganaran nel primeiro concurso. Hoi volvémosvos trer outro llibro einda más especial que tou segura de que vos ha gustar y que vai valer de muita axuda nas clases de gallego-asturiano: *El meu primeiro vocabulario na fala*. Dende el Academia de la Llingua, y dende a súa Secretaría Llingüística del Navia-Eo, fixemos un esforzo curioso pra sacar este llibro porque tamos comprometidos na defensa y na promoción da fala.

Pro esto nun vai ser el única cousa que fágamos. El Centro de Profesores de Xixón, cua colaboración nosa y a da Conseyeiría, acaba de sacar un CD-ROM en asturiano pras escolas que nosotros tamos agora traducindo al gallego-asturiano pra que pódades tello tamén vosotros pral curso que vén.

Ademáis, este brao volvemos convocar el Curso de Capacitación en Gallego-Asturiano pra que se podan formar más profesores qu'enseñen nas escolas a nosa fala.

Temos más proyectos en marcha, pro, entremetres, ei tedes tamén a revista *Entrambasaugas*, unde os más pequenos dispoñedes da sección del Arco da Veya pra publicar as vosas cousas.

Espero que todos xuntos sígamos fendo cousas guapas na fala dende as escolas y qu'esto valia pra qu'a fala empece a valorarse y entre todos la deféndamos un pouco más. Eu, dende el Academia de la Llingua y dende a Secretaría Llingüística del Navia-Eo, bríndovos todo el apoyo y anímovos tamén a que sígades falando, escribindo y aprendendo.

Muitas gracias.

Canciu de les lletres consonantes (IV)

¿Ú ta
la lletra T
mecaso na tayuela?

el mundu ta
cabeza abaxo rediós
escaecióse postiar
el martiellu de Tor
tarabicador

taba la pega
como una teya
la tilar taba seca
taramiellaba
la tierra

¿Y los bardos
ú tarán?

tán pa Villabona
los bardos nuestros
los bardos presos
y los perros
suelos

Qué vergoña

na cárcele ver
los bardos del país

ensin versu rimar
nin pallabra
los valir

qué voltura
qué pena
tien la

V

¿Quién cantará
la barda lletra?

xueces
del mundu:

que vos ximielga
la xerga de la paz
nun deprendió
la lletra

el mundu en guerra
de la xuntanza
y la lletra

X

tien bona falta
¿y quién la canta?
Mariquina del alma

si nun la tien
siquiera

la *Xunta Xeneral*

Y

ye que ye
la lletra que nun ye
la más nuestra

la lletra la yerba
d'otra tenada
ye pación
pa nós

la Y griega
de la lenta vía
ensin toponimia

la yerbamora
la usurpadora
la dieciochesca
lletra foriata

Z

la tarabica
hai que la echar
pa zarrar la portiella

cola lletra cabera
del zardial

la lletra galana
la lletra celta

a ver si sabéis
ensin estarabicar
nin zarzamellar
cantar el catón
de la A a la Z
ensin zapicar

glayó Mariquina
la páxara pega:

la Oficialidá
el destarabicador
que la destarabique
bon destarabicador
será.

[*Mariquina la Galana*
2 de mayu del añu 2003]

XXI Cursos de Branu

La XXI edición de los *Cursos de Branu* de l'Academia de la Llingua Asturiana desarrollóse na Escuela-Hogar de Santantolín, nel conceyu d'Ibias. Ente'l 4 y el 15 d'agostu, 150 alumnos y alumnes participaron nun programa formativu que compriende los cursos *Elemental* y *Avanzáu* de Llingua Asturiana y los *Cursos d'Afondamientu Cultural* y *Llingüísticu*, de calter monográfico y qu'ufiertaron nel presente añu tres posibilidaes: “Capacitación pa la traducción al asturianu”, “Nuevos planteamientos didáuticos na enseñanza de la Llingua Asturiana na Educación Primaria” y “Otros xuegos y tradiciones populares”. En xunto con ellos, celebróse tamién el que repite la primera fase del de “Capacitación en gallego-asturianu”, cursu de formación permanente del profesoráu empobináu pola Academia por encargu espresu de la Conseyería d'Educación y Ciencia del Principáu.

L'entamu de los Cursos cuntó cola presencia del Conseyeru d'Educación y Ciencia, D. José Luis Iglesias Riopedre, l'Alcaldesa d'Ibias, Dª Nélica Barrero Pantiga y la Presidenta de l'Academia, Dª Ana María Cano. Dirixíos pol académicu Dr. Xosé Antón González Riaño, los *Cursos de Branu* presenten a partir d'esti añu 2003 la novedá de ser yá con calter oficial cursos de formación del profesoráu del Principáu d'Asturies, tres la reconocencia de l'Academia de la Llingua per parte de la Conseyería d'Educación como “Entidá Formadora” del profesoráu. Pela parte de so los cursos *Elemental*, *Avanzáu* y *Capacitación pa la Traducción al Asturianu* son tamién cursos d'Estensión Universitaria, convalidables por creitos de llibre configuración pal alumnáu que tea cursando estudios na Universidá d'Uviéu.

La xera estrictamente académica completóse con actividaes estraescolares, ente les que tuvo munchu ecu, ente otres, l'actuación del grupu folklóricu escolar del colexu de Santantolín, abierta a tol públicu.

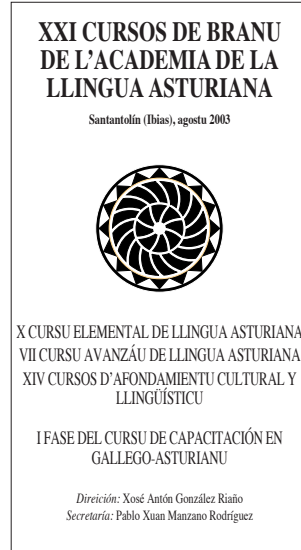
L'actu d'entrega de títulos, onde se peslló oficialmente esta XXI edición, fíxose'l viernes 12 de setiembre nel Aula Magna de la Universidá d'Uviéu. Cuntó cola presencia del Vicerrector d'Investigación, D. Mario Díaz, que zarró l'actu con unes pallabres.

Inxértense darréu les intervenciones del Direutor de los Cursos y de la Presidenta de l'Academia pronunciaes nos actos d'apertura y pieslle de los *XXI Cursos*.

Presentación de los XXI Cursos de Branu

Ilmu. Sr. Conseyeru, autoridaes, profesores y alumnos, amigos y amigas:

Como presidenta de l'Academia de la Llingua Asturiana quiero amosar la mio satisfaiación por parti-

cipar nesti actu col qu'emprimen los *XXI Cursos de Branu* de l'Academia de la Llingua Asturiana y davos la bienvenida a tolos que participáis nellos, profesores y alumnos.

Quiero tamién agradecer la so presencia a les autoridaes que güei tán con nós: al Conseyeru d'Educación y Ciencia, D. José Luis Iglesias Riopedre, nel que tenemos puestos tolos enfotos pa que s'endechen les males polítiques del gobiernu anterior no que se refier a la enseñanza de la llingua asturiana en tol sistema educativu; a l'alcaldesa del conceyu y al direutor del Centru Educativu "Aurelio Menéndez", que faen los posibles pa que los cursos se desendolquen como tien que ser y pa que toos nos afayemos equí. Gracias, dende llueu, al Secretariu y al Direutor de los *Cursos*, responsables de la ufierta y programación d'anguaño. Y, anque nesta ocasión nun pudo tar con nós, tamién a la Vicerrectora d'Estensión Universitaria, Dña. Isabel Carrera, que siempre acueye favoratiblemente les programaciones que-y ufre l'Academia. Asina, trés de los cursos inxertos nesti programa —los cursos *Elemental* y *Avanzáu* de Llingua Asturiana y el de *Capacitación pa la traducción al asturianu* de los d'Afondamientu— fáense en collaboración cola Universidá d'Uviéu, por mor del conveniu robláu ente les dos instituciones abenayá, y, darréu d'ello, puen valir a los estudiantes universitarios que los superen pal algame de creitos de llibre configuración; pero nun escaecemos que'l tema de la llingua asturiana na nuesa Universidá ta entá ensin resolver.

De xuru que nun ye esti nin el sitiu nin el momentu amañosu pa valorar la declaración que sobro Política Llingüística y Normalización de la Llingua Asturiana ficieron apocayá les fuerces polítiques astiaes nel gobiernu. A la vuelta'l branu tendremos ocasión de falalo col señor Conseyeru, pero nun quiero dexar pasar la oportunidá que me brinda esti primer alcuentru públicu ente l'ALLA y un miembru destacáu del gobiernu pa dicir una vegada más que'l conteníu del pautu en materia llingüística nun mos gusta, que ye insuficiente dafechu y que nun respunde mínimamente a les expectatives plantegaes. En dengún llau'l documentu nun diz un vierbu de la cooficialidá de la llingua. Y nós entendemos que, na situación na que tamos, la normalización de la llingua asturiana nes estremaes estayes de la sociedá y la so propia supervivencia nun son posibles sin l'algame del estatus d'oficialidá n'igualdá de condiciones que'l restu de les llingües peninsulares. Esta llexislatura tien de ser, Sr. Conseyeru, la del afitamientu definitivu de la presencia de la llingua asturiana y del gallego-asturianu nel sistema educativu.

Ye urxente restituyir el nome que siempre tuvo a l'asignatura de Llingua Asturiana y corrixir los conteníos de los currículos d'Enseñanza Secundaria y Bachilleratu, volviendo a los testos orixinales talmente como fonon refrendaos pol Conseyu Escolar d'Asturies. Ye urxente que s'espublicen los currículos d'Educación Infantil y de Primaria.

El procesu d'escolarización de la llingua asturiana precisa que se faiga un siguimientu per parte de les autoridaes polítiques rigorosu y con procuru. Y esixe que se garantice, de mano, la esistencia de l'asignatura de llingua asturiana en tolos centros educativos (incluyíos los de la enseñanza concertada); que

se respeten los horarios dedicaos a esta materia; que tenga un profesoráu cualificáu y dueitu; que se dispongan de los materiales amañosos, que de xuru lleva apareyao la ellaboración d'esos materiales pa tolos niveles educativos; que les programaciones y actuaciones dientro del aula se faigan acordies colos planteamientos didáuticos esixíos; que se dean en fin les condiciones afayadices pal emplegu vehicular del asturianu nos centros; esto ye, pa que la llingua asturiana seya llingua normal de comunicación nel sistema educativu.

Al marxe d'esto, otra vuelta l'ALLA quier encamentar al gobiernu del Principáu d'Asturies que, dientro de les midíes llegalles que puedan ser un marcu necesariu pa la normalización social de la llingua — de les que fala'l pautu del propiu gobiernu— se recueya una cooficialidá consensuada y axustada a la situación sociollingüística d'Asturies. Namái esa reconocencia xurídica podrá torgar que la llingua asturiana acabe desanicándose. Esta Academia tará, como siempre, a disposición de los que quieran trabayar nesti sen y sollerte con toles polítiques que se faigan al respetu.

Y namái, aguardo que los Cursos seyan granibles, que mos presten a toos y mos afayemos.

ANA MARÍA CANO GONZÁLEZ

Pieslle oficial de los *XXI Cursos*. Intervención del Direutor de los Cursos de Branu

Bones tardes:

Cola entrega de diplomes y certificaciones qu'acabamos de facer finen oficialmente los *XXI Cursos de Branu* de l'Academia de la Llingua Asturiana. Como direutor de los mesmos quiero davos les gracies pola vuesa presencia güei equí, agradecimientu que faigo llegar, tamién, al Vicerrector d'Investigación de la Universidá d'Uviéu, Dr. Mario Díaz por compartir con nós esti actu. Xustamente la colaboración ente la Universidá d'Uviéu y l'Academia de la Llingua Asturiana ye un perbón exemplu de lo que la xuntura ente les instituciones pue facer pol resurdir de la llingua y la cultura d'Asturies.

¿Qué puedo dicivos del resultáu de los *Cursos*? Dende llueu afitar lo que yá camentábemos en Santantolín y qu'agora sabemos pente medies de les pruebes d'evaluación final y de les encuestes de valoración (les de la Universidá, que yá tán nel so poder, y les de nueso), ye dicir, que la puesta en práutica de los programes, respetivamente del *Cursu Elemental* de Llingua Asturiana, del *Cursu Avanzáu* de Llingua Asturiana, de los *Cursos d'Afondamientu Cultural y Llingüísticu* y del *Cursu de Gallego-Asturianu* foi un éxitu non solo dende'l puntu de vista académicu, sinón de la convivencia qu'a lo llargo de dos selmanes s'estableció ente tolos participantes.

El protagonismu d'esti resultáu correspuénde-y, dende llueu, al esfuerzu del alumnáu, sabémoslo perbién los responsables de la organización, pero, tamién y ello hai que sorrayalo de mou especial, al inte-

rés y el procuru de tol profesoráu pa que too saliere acordies con una planificación que tien como reflexu la llarga esperiencia, 21 años, del Programa Formativu de l'Academia de la Llingua Asturiana. A toos, alumnáu y profesores, tengo que davos les gracias por facer posible qu'una vegada más estos cursos seyan una referencia cultural de primer orde nel branu d'Asturies.

El nuesu llabor, darréu de lo anterior, ye intentar meyorar y pa ello tanto'l Secretariu de los Cursos, Pablo Xuan Manzano, como yo mesmu tamos entamando yá lo que podría ser el diseñu pa la próxima edición, sobre too no que cinca a los *Cursos d'Afondamientu Cultural y Llingüísticu*. Aguardamos, entós, que caltengáis l'interés qu'amosestis esti añu, de mou qu'otra vuelta podamos venos n'agostu de 2004 n'Ibias, na seguridá de que, llueu de la esperiencia d'esti añu, superaremos ensin problemes les dificultaes que representen les clases, la climatoloxía y... hasta'l "mariachi llocu".

Munches gracias.

XOSÉ ANTÓN GONZÁLEZ RIAÑO

Pieslle oficial de los XXI Cursos. Intervención de la Presidenta de l'Academia

Ilmu. Sr. Vicerrector d'Investigación, profesores y alumnos, amigos y amigues:

Quixere entamar les mios pallabres treslladándoos el mio contentu por asistir a esti pieslle oficial de los XXI Cursos de Branu de l'ALLA. Y ello por estremaes razones. Ente otres y en primer llugar pa felicítavos pola vuesa contribución al éxitu académicu y por facer que toos nós pudiéremos afayanos del meyor mou posible nunes condiciones non especialmente favoratibles como fueron les que soportamos na primer quincena d'agostu n'Ibias. Pero tamién por ufiertame la oportunidá de topame güei otra vegada con toos y toes, fuera yá de les llendes del aula, nesti actu entrañable d'entrega de diplomes y certificaciones.

El Direutor de los cursos agradeció enantes el vuesu esfuerzu y el del profesoráu. Yo quixere amestar a esi agradecimientu otros igualmente importantes. Porque, n'efeutu, nun podemos escaecer el llabor, siempre calláu ya eficaz, de la secretaría téunica de l'ALLA, representada nesta ocasión por Pilar Fidalgo. Del mesmu mou, ye de xusticia falar del sofitu que representa pa los cursos la bona disposición de la Consejería d'Educación y Ciencia del Principáu d'Asturies na persona del so titular, José Luis Iglesias Riopedre, que presidió l'entamu d'estos XXI Cursos, asina como les facilidaes y l'interés del Conceyu d'Ibias, representáu pola so alcaldesa, Nélida Barrero y pol direutor del Centru Educativu "Aurelio Menéndez", Luis Felipe Fernández. Ensin dulda tamién punxo muncho de la so parte'l personal de serviciu que nos atendió y, en xeneral, tol pueblu de Santantolín d'Ibias que ye consciente de la importancia social y cultural de la nuesa presencia ellí. A toos y a toes el mio más fondu agradecimientu.

Falóse enantes de la collaboración ente la Universidá d’Uviéu y l’ALLA. Esta collaboración ye, ensin dulda, necesaria y amuesa la xuntura de les dos instituciones cola sociedá asturiana a la que se deben. L’Academia tien que facer munches más coses y hai qu’esixi-y mucho más. Tamién la Universidá tien que trabayar mucho más pola llingua y la cultura d’Asturies. Apocayá’l Clastru de la Universidá aprobaba’l proyeutu d’Estatutos. Estos, nel so artículu 6, planteguen lo que vien darréu:

1. La Universidá d’Uviéu, en cuantes universidá pública asturiana, encaminará de mou relevante les sos xeres a la realidá y al ámbitu d’Asturies.

2. La llingua asturiana será oxetu d’estudiu, enseñanza ya investigación nos ámbitos que correspuendan. Asina mesmo, el so emplegu tendrá’l tratamientu qu’afiten l’Estatutu d’Autonomía y la llexislación complementaria, garantizándose la non discriminación de los que la empleguen.

Y esto ta bien (aunque tamién podría tar meyor). Dende llueu, obliga a la Universidá a actuar. Y la primer actuación ye la espublización bilingüe d’estos Estatutos, acordies col mandáu de los claustrales y el propiu espíritu de la lletra del testu estatutariu. L’Academia yá recibió oficialmente per parte del Secretariu de la Institución, Sr. Punset, la petición de tornar los Estatutos, agora redactaos en castellán, a la llingua asturiana. L’ALLA, lóxicamente, va facelo y bien llueu, pero demanda que se respeten les condiciones fixaes nel Clastru, ye dicir, quier que se faiga una edición verdaderamente “bilingüe” (non unos pocos exemplares “n’asturianu”). Esto ye lo que queremos tresmiti-y a un miembru del Equipu Rectoral que como Mario Díaz ye persona inequívocamente sensible y comprometida con tolo asturiano.

Pero la Universidá tien que facer enforma más: tien qu’emplegar l’asturianu nes sos xeres de tolos díes (rotulaciones bilingües, impresos, documentos, publicaciones...). Esto a naide va esmolecer y a naide va a “estorbar”. Bien a la escontra, pue ser un perbón ñiciu d’identidá pa la institución, tal como pasa coles universidaes de Galicia, Baleares, Navarra, Valencia, País Vasco o Cataluña, qu’enconten la so propia personalidá ensin perder un res d’universalidá y de rigor científicu.

Con too, si quixéremos allugar la contribución de más altor que la Universidá d’Uviéu pue facer al procesu de recuperación y normalización de la llingua asturiana, habríamos falar de la necesidá d’organizar dafechu los estudios de *Filoloxía Asturiana*, de mou asemeyáu a lo que se fai n’otres comunidaes con llingua propia. Nesti sen, el marcu européu d’educación superior representa una perbona oportunidá p’asitiar dignamente l’estudiu y la investigación del asturianu al empar que’l restu de les filoloxíes peninsulares. Nello nos enfotamos y ello esiximos porque namái asina s’algamaría la petición democrática que cuantayá vien faciéndose dende la facultá de Filoloxía.

En fin, qu’hai que facer munches coses y hai que faceles bien. La más necesaria y urxente ye la declaración d’oficialidá de la llingua asturiana. Nós como Academia reclamamos esta declaración porque

ye necesaria pa que l'asturianu tenga posibilidaes de sobrevivencia y porque ye una cuestión de xusticia democrática. Por eso criticamos el pautu de gobiernu robláu va unos meses ente'l PSOE ya IX-Bloque por Asturias, un pautu que nun garantiza los mínimos que los respetivos programes electorales reflexaben. Y ye que, como sabéis, na defensa de la llingua y la cultura d'Asturies l'ALLA tien un compromisu irrenunciable.

Bien, nun quiero allargar más les mios pallabres. Gracias otra vuelta al Ilmu. Sr. Vicerrector d'Investigación de la Universidá d'Uviéu y a toos y toes por tar equí con tan bona disposición.

ANA MARÍA CANO GONZÁLEZ

XX Conceyu Internacional de Llingües y Cultures Amenazaes (AIDLCM)

Na ciudá de Torre Pellice del Piamonte (Italia) y ente'l 24 y el 27 de xunetu, axuntáronse nel so XX Conceyu los miembros de l'AIDLCM, presidida pol valón Paul Lefin. L'Academia de la Llingua, representada pol Secretariu de la institución, Dr. Roberto González-Quevedo, informó de la situación llingüística n'Asturies y presentó al Sr. Lefin dellos de los últimos trabayos asoleyaos, especialmente la *Historia de la Lliteratura Asturiana*. Ente les resoluciones aprobaes hubo una específica pa la llingua asturiana, unviada a les autoridaes del Gobiernu del Principáu y que se conseña darréu:

Le XXème Congrès de l'Association Internationale pour la Défense des Langues et Cultures Menacées (AIDLCM) réuni à Torre Pellice (Piémont, Italie) du 24 au 27 juillet 2003

CONSIDÈRE QUE:

Suite à la nouvelle donne politique découlant des élections régionales effectuées récemment en Asturies et qui a abouti sur la formation d'une coalition élargie de gauche entre le PSOE (Parti Socialiste) et IX-Bloque por Asturias (Gauche Unie et Rassemblement pour les Asturies), de nouvelles perspectives quant à la normalisation de la langue asturienne devraient être proposées étant donné que le dernier parti cité a revendiqué l'officialisation de l'Asturien au cours de sa campagne électorale.

Bien que les accords concernant la politique de la prochaine législature du Parlement Asturien prévoient certaines mesures visant la normalisation de l'Asturien, comme par exemple l'enseignement de cette langue ou son utilisation dans les médias — la plupart de ces initiatives ayant été proposées à plusieurs reprises par l'AIDLCM au gouvernement asturien —, la co-officialisation de la langue asturienne dans les mêmes conditions que le Castillan ne figure malheureusement pas dans ces accords, ce qui suscite de graves interrogations — que l'AIDLCM a par ailleurs maintes fois soulevées — quant au futur de l'Asturien.

Au cours des derniers mois, une Commission Internationale a, sous la direction de Monsieur

Lefin, presidente de l' AIDLCM, visitó les Asturias et s' est consacré à la rédaction d' un rapport sur la situation de la langue asturienne et la nécessité de lui attribuer le statut de langue officielle.

DEMANDE QUE:

Le Gouvernement Asturien s' engage à normaliser la langue asturienne sur l' ensemble du territoire de la Principauté des Asturias, afin que toutes les mesures nécessaires soient prises pour que l' Asturien soit une langue co-officielle en Asturias comme cela s' avère être le cas avec les langues régionales des autres Communautés bilingues de l' Etat Espagnol.

*L' Association Internationale
pour la Défense des Langues et Cultures Menacées. 25.7.03.*

Fala y derechos llingüísticos en Castropol

L' académicu Xosé Antón González Riaño participó'l pasáu 22 d' agostu en Castropol nuna mesa redonda sobre “Fala, derechos llingüísticos y pluralidad cultural en Asturias” entamada polos Socialistas Novos del Navia-Eo. Nella tamién tuvieron presentes Arturo Álvarez, Presidente de l' Asociación Cultural “El Teixo” y Rafael Cascudo Noceda, escritor y profesor especialista en gallego-asturianu.

XXII Xornaes Internacionales d'Estudiu

L' Academia de la Llingua Asturiana celebra los díes 27, 28 y 29 d' ochobre, na Facultá de Filoloxía de la Universidá d' Uviéu, les *XXII Xornaes Internacionales d'Estudiu*, qu' axunten a un bon númberu d' estudiosos y especialistas nes destremaes estayes de la llingüística y la lliteratura asturianas y d' otros llingües. Presentarán conferencies los profesores Amadeu Ferreira (Universidá de Lisboa): “L dreito lhenguístico pertués i la lhén-gua mirandesa”; Bernhard Pöll (Universidá de Salzburgo-Austria): “*Polinomia y pluricentrismo* en la descripción/planificación de las ‘distintas modalidades llingüísticas de España’”; Jean-Louis Fossat (Universidá de Toulouse): “Tratamientu de fechos de llingua asturiana”; Josep Morán (Universidá de Barcelona): “Exónimos verdaderos y exónimos falsos”; Lourdes Álvarez (Academia de la Llingua Asturiana): “Cuatro voces nueves na poesía asturiana d' anguaño” y Moisés Selfa Sastre (Universidá de Lleida): “Estudio comparado del proceso de normativización llingüística del asturiano y del catalán”.

Les comunicaciones, hasta un total de ventidós, tratarán sobre destremaos aspectos llingüísticos, lliterarios, antropológicos y legales.

Actes de los Concursos de l'Academia 2003

Concursu de Teatru

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Teatru* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Xosé Bolado García como presidente, Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como vocal y faciendo de secretariu Genaro Alonso Megido, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Por una desconocida*, del que son autores Dª Mª Azucena Álvarez García y D. Jorge Fernández García.

Uviéu, a 4 d'abril del añu 2003

Concursu Creación Lliteraria “Premiu Llorienzu Novo Mier”

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Creación Lliteraria “Premiu Llorienzu Novo Mier”* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Xosé Bolado García como presidente, Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como vocal y faciendo de secretariu Genaro Alonso Megido, apáutase na siguiente resolución:

Dexar *ermu*'l concursu.

Uviéu, a 4 d'abril del añu 2003

Concursu de Llectures pa Rapazos

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Llectures pa Rapazos* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Urbano Rodríguez Vázquez como presidente, Pablo Xuan Manzano Rodríguez como vocal y faciendo de secretariu Xosé Ignaciu Fonseca Alonso, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Nora d'Allence*, del que ye autor D. Fermo Fernández Suárez.

Uviéu, a 27 de marzu del añu 2003

Concursu de Curtios Cinematográficos

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Curtios Cinematográficos* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Roberto González-Quevedo como presidente, Xosé Bolado García como vocal y faciendo de secretariu Xosé Antón González Riaño, apáutase na siguiente resolución:

Dexar *ermu*'l concursu.

Uviéu, a 3 de marzu del añu 2003

Concursu de Recoyida de Material Llitterario Escrito “Premiu Federico G.-Fierro Botas”

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Material Llitterario Escrito* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y faciendo de secretariu Corsino García Gutiérrez, apáutase nos siguientes acuerdos:

1. Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Francisco García Cuevas. El rapacín de Candás*, presentáu por D. Xosé Nel Comba Paz.
2. Dar un accésit de 300 € al trabayu tituláu *Poesía atropada de Cirino Hevia*, presentáu por D. José Luis Campal Fernández.
3. Dar un accésit de 150 € al trabayu tituláu “*Cancionines de Asturias*” y *poemes sueltos de Luis Aurelio Álvarez*, presentáu por D. José Luis Campal Fernández.
4. Dar un accésit de 150 € al trabayu tituláu *Florina y Falín na llende, de Pachín de Melás*, presentáu por D. José Luis Campal Fernández.

Uviéu, a 25 de marzu del añu 2003

Concursu de Recoyida de Material Llitterario Oral

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Recoyida de Material Llitterario Oral* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Miguel Ramos Corrada como presidente, Antonio Fernández Insuela como vocal y faciendo de secretariu Alfonso Martín Caso, apáutase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Cousas que cuentan pol Cuartu los Val.les*, presentáu por Dª Marta López Fernández.

Uviéu, a 30 de marzu del añu 2003

Concursos d'Investigación

1. *Concursu de Recoyida de Material Toponímico Oral*

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Recoyida de Material Toponímico Oral* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y faciendo de secretariu Corsino García Gutiérrez, apáutase na siguiente resolución:

1. Dar un accésit de 300 € al trabayu tituláu *Toponimia de la Parroquia de Carrio (Llaviana)*, presentáu por D. Xulio Llana Fernández.

2. Dar un accésit de 150 € al trabayu tituláu *Toponimia de Santolaya de Vixil (Siero)*, presentáu por Dª María de las Nieves Otero Paraja y Dª Eva Fernández Blanco.

Uviéu, a 25 de marzu del añu 2003

II. Concursu de Recoyida Oral de Léxicu Asturianu

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu de Recoyida Oral de Léxicu Asturianu* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y faciendo de secretariu Corsino García Gutiérrez, apátase na siguiente resolución:

Dexar *ermu*'l concursu.

Uviéu, a 25 de marzu del añu 2003

III. Concursu d'Investigación Llingüística

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu d'Investigación Llingüística* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Ana María Cano González como presidenta, Xosé Lluis García Arias como vocal y faciendo de secretariu Corsino García Gutiérrez, apátase na siguiente resolución:

Dexar *ermu*'l concursu.

Uviéu, a 25 de marzu del añu 2003

IV. Concursu d'Investigación sobre Lliteratura Asturiana

Aconceyáu'l xuráu del *Concursu d'investigación sobre Lliteratura Asturiana* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana correspondiente al añu 2003, formáu por Miguel Ramos Corrada como presidente, Antonio Fernández Insuela como vocal y faciendo de secretariu Alfonso Martín Caso, apátase na siguiente resolución:

Premiar con 600 € el trabayu tituláu *Índiz Bibliográficu Xeneral de venti años de poesía en bable (1976-1996)*, presentáu por D. José Luis Campal Fernández.

Uviéu, a 30 de marzu del añu 2003

«SOS Llingua Asturiana / SOS Asturian Language»

La Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana presentó a los medios de comunicación a principios del mes de mayu la so campaña internacional de denuncia de la situación pela qu'altraviesa l'asturianu «SOS Llingua Asturiana / SOS Asturian Language». Ye una campaña que s'entama a través d'Internet, coles web www.soslinguaasturiana.org y www.sosasturianlanguage.org. La XPDLLA quier que seyan el portal del conflictu llingüísticu asturianu y del tratamientu vergonzosu que recibe per parte de les autoridaes del Principáu. Delles estayes de la páxina van apaecer en más de sesenta llingües.

Homenaxe a Antonio García Oliveros

La XXIV Selmana de les Lletres Asturianas dedicóse esti añu al escritor y gran bibliógrafu asturianu Antonio García Oliveros «AGO» (Navia 1900-Uviéu 1985). Médicu de profesión, Oliveros axuntó a lo llargo de la so vida un fondu bibliográficu de grandísimu valir: la so coleición asturiana, con autores en castellanu y n'asturianu que se guarda güei na Biblioteca d'Asturies. Como escritor, axuntó lo más de la so obra poética en tres llibros: *Melecina casera*, *Cuentiquinos del escañu* y *Más cuentiquinos del escañu* (asoleyaos n'edición facsímil pola Academia l'añu 2000, al cumplise'l centenariu del so naciementu, con un entamu de X.Ll.García Arias); bon conocedor de la obra de Teodoro Cuesta, al que-y dedicó'l so discursu d'entrada como miembru del IDEA, ye autor tamién d'un valoratible *Diccionario bable de la rima* (Uviéu, 1946) y d'un diccionariu de léxicu asturianu ensin asoleyar. L'actu principal del homenaxe al escritor celebróse na Casa Conceyu de Navia, inaugurándose la esposición y muestra bibliográfica "Memoria d'Asturies".

Pautu de Gobiernu

Darréu de los resultaos de les eleiciones a la Xunta Xeneral del 25 de mayu, el nuevu gobiernu asturianu formóse tres un pautu que roblaron el PSOE ya IX-Bloque por Asturies. Inxertamos el testu relativu a la cuestión de la política y normalización llingüístiques.

8.1. POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y NORMALIZACIÓN DE LA LINGUA ASTURIANA

- *El Gobiernu asturianu abrirá un análisis fondu de la realidá llingüística d'Asturies falando coles instituciones y los axentes sociales y políticos a lo llargo d'esta llexislatura, valorando les midíes llegalles que puean conformar un marcu necesariu pa la normalización social de la Llingua.*
- *Les midíes en materia de política llingüística que se van desenvolver dientro del marcu xurídicu d'anguaño sedrán:*
 - *Creación de la Direición Xeneral de Promoción Cultural y Política Llingüística y de la Oficina de Política*

- Llingüística, ferramientes polítiques y alministratives de planificación y execución qu'afiten la coordinación coles estremaes alministraciones públiques, asina como'l control y la evaluación d'estos programes.*
- *Definición y desarrollu d'un Plan de Normalización Sociollingüísticu que, partiendo de les esperiencies esistentes, respunda a la nuesa realidá propia. Plan que, con participación social ya institucional, señale los oxetivos, plazos y midíes a encontrar nesta materia y asegure la implicación efeutiva de les diferentes alministraciones públiques, pero tamién de la periférica de l'alministración central, per un conveniu con esta última.*
 - *Los criterios de normalización de la variante llingüística con entidá propia denominada Gallego-asturiano, conocida tamién como Fala, teniendo en cuenta slo plantegao pola Academia de la Llingua Asturiana y les instituciones académiques y científiques.*
 - *Reconocimientu y presencia efeutiva de la Llingua asturiana en tolos niveles educativos. Sofitu a l'aprobación de la Llicenciatura de Filoloxía Asturiana y al conxuntu de planes d'estudiu universitarios.*
 - *Incluyir a l'Academia de la Llingua Asturiana y al Conseyu Escolar, ente otros, nos procedimientos d'elaboración y, nel so casu, modificación de los currículos.*
 - *Impulsar una nueva política editorial y de fomentu de la publicación en Llingua asturiana, garantizando mecanismos tresparentes y criterios oxetivos, asina como la so promoción efeutiva y normalizadora nos medios de comunicación.*
 - *Afayamientu normativu y organizativu de les alministraciones públiques, garantizando a la ciudadanía l'usu de la Llingua Asturiana. Planes de formación y convenios coles alministraciones locales nesta materia.*
 - *Afayamientu y potenciación de la toponimia asturiana, con un plan específicu de señalización vial, implicando a l'alministración central y dando puxu al contenú y l'actividá real de la Xunta de Toponimia.*
 - *Impulsu a la llingua asturiana nel conxuntu de los medios de comunicación, sofitando un usu rigorosu y normalizador. Diseñu y usu activu del futuru ente públicu de comunicación nesti sen.*
 - *Sofitu y reconocimientu efeutivu de los diversos axentes y instituciones que trabayen na recuperación y promoción de la Llingua asturiana, de manera especial a l'Academia de la Llingua.*
 - *Fomentu de les espresiones culturales de los coleutivos residentes n'Asturies, del conocimientu y respetu a la diversidá cultural.*
 - *Fomentu del conocimientu y comprensión de la realidá pluricultural y llingüística del Estáu.*
 - *Desarrollu reglamentariu de la Llei d'Usu y Promoción de la Llingua Asturiana.*

Concursos lliterarios-Convocatories

XVI Concursu de cuentos “Los bilordios de Pinón”

L'Asociación de vecinos San Esteban de Sograndio, d'Uviéu, convoca la XVI edición d'esti concursu pa cuentos en llingua asturiana y castellanu, con tres modalidaes de participación: adultos, infantil y xuvenil.

Pa la primera de les categoríes el premiu ye de 1.600 euros, con un accésit de 500 euros. El plazu acaba'l 27 d'ochobre de 2003. Pa más información hai que s'empobinar a l'Asociación (Sograndio s/n. 33193 Uviéu).

II Certame de teatru popular asturianu ‘Vital Aza’

El Conceyu L.lena convoca un certame de teatru popular asturianu en llingua asturiana que s'axustará a estes bases:

1. Puen participar toles persones interesaes col númberu de trabayos que-yos pete.
2. Premiaráse aquella obra ensin asoleyar qu'a xuiciu del xuráu presente más valir lliterariu. El premiu sedrá únicu, pudiendo quedar ermu.
3. La temática ye llibre. Tará escritu n'asturianu. La obra axustaráse a lo que ye'l teatru popular asturianu. Entiéndese por esti, aquel teatru de temática popular que recueye les costumes y les tradiciones rurales de la cultura asturiana, aunque tamién pue desarrollase nun ámbitu urbanu, xeneralmente na periferia les ciudadaes (esto ye menos frecuente). El finxu más importante pa esta definición ye que la obra seya'l reflexu de la sociedá d'un momentu dau. Dientro d'esti teatru alcuéntrense les siguientes modalidaes: monólogos, diálogos escénicos, cuadros de costumes asturianos, comedies y zarzueles.
 - *Monólogos*: un personaxe n'escena fala al públicu de les coses que-y suceden.
 - *Diálogos escénicos*: puestas n'escena de dos personaxes que tán falando ente ellos. Verdaderamente son cuadros de costumes, pero cola peculiaridá de ser namás dos los personaxes qu'apaecen.
 - *Cuadros de costumes asturianos*: Sainetes, obres curties, de calter cómico o tráxicu, que reflexen escenes cotidianes del mundu asturianu. Temátiques diferentes y personaxes que respuesten a modelos populares.
 - *Comedies*: cuadros de costumes de más llargor. Temática variada.
 - *Zarzueles*: teatru llíricu caracterizáu por dir alternando partes falaes y cantaes.
4. Los orixinales serán inéditos, nun premiaos con anterioridá, nin suxetos a nengún compromisu d'edición.
5. Premiaráse'l trabayu ganador con 1.200 euros y amás el Conceyu L.lena comprométese a xestionar la representación de la obra premiada.
6. Los trabayos presentaránse mecanografiados a doble espaciu y escritos per una sola cara. Les obres, ensin firma, llevarán un nomatu qu'apaecerá tamién nel exterior d'un sobre zarráu. Dientro d'esti sobre apaecerá'l nome, apellíos, seños y teléfonu del autor. Presentaráse un orixinal y cinco copies.
7. El plazu de presentación de trabayos acaba'l día 3 de payares del 2003.
8. El xuráu sedrá nomáu a propuesta de la Comisión Municipal Informativa de Cultura.
9. Del resultáu del xuráu, al que nun se podrá retrucar, darásen anuncia pela prensa y llamaráse per teléfonu al autor premiáu.
10. Los trabayos ganadores pasen a ser propiedá del Conceyu L.lena.

11. Nun se devolverán, d'oficiu, los trabayos presentaos.
12. Les obres mandaránse a : Conceyu de L.lena. Casa Municipal de Cultura. 33630. La Pola (L.lena).
Teléfonu: 985491157.
13. El xuráu entiende les llandes d'esta convocatoria.
14. Participar nesta convocatoria lleva inxerío aceutar perdafechu estes bases.

I Concursu de cómic n'asturianu 'Comarca de la sidra 2003'

La Comarca de la Sidra convoca un concursu de cómic en llingua asturiana que s'axustará a estes bases:

1. Podrán participar toos aquellos autores, d'edaes comprendíes ente los 14 y los 35 años, que vivan na comunidá autónoma del Principáu d'Asturies.
2. El tema será llibre, pero tanto los personaxes como los guiones y aspeutu final deben ser inéditos y orixinales.
3. Los testos tienen que tar escritos n'asturianu, según les regles de l'Academia de la Llingua Asturiana. Nesti sen, el xuráu valorará la obra en conxuntu, ilustración y testu, pero dando más importancia al testu lliterariu.
4. La presentación de les obres podrá facese de forma individual o conxunta ente un guionista y un dibuxante, o por un equipu de trabayu.
5. Los orixinales presentaránse en formatu DIN A-4. Los dibuxos podrán facese tanto en blanco y negro como en color, emplegando la téunica que s'estime conveniente.
6. Los trabayos hai qu'entregalos nes oficines de la Mancomunidá de la Comarca de la Sidra (Cai Escoles de Paraes s/n. 33529. Nava), na Oficina d'Información Xuvenil de Nava (Cai La Laguna. 33520. Nava) o na Casa la Cultura de Villaviciosa. Tienen que presentase nun sobre zarráu que nel so interior recueya los datos personales.
7. El plazu de presentación de los trabayos acaba'l 27 d'ochobre de 2003.
8. El xuráu tará formáu principalmente por creativos, artistes ya ilustradores cualificaos, periodistes y profesores d'asturianu. El so fallu sedrá públicu ya inapelable, comunicándolo direutamente a los concursantes premiaos y a los medios de comunicación rexonales.
9. El xuráu concederá los siguientes premios: Un primer premiu de 450 euros al meyor trabayu presentáu y dos accésits de 150 euros caún pa los dos trabayos finalistes. Si'l xuráu lo estima asina, fadráse una mención especial, con premiu de 150 euros non acumulables a los otros premios, al meyor trabayu presentáu por un autor que viva na Comarca de la Sidra.
10. Toles obres presentaes formarán parte d'una esposición itinerante polos diferentes centros culturales de la Comarca de la Sidra. Nel mesmu sen, la organización editará una publicación coles obres premiaes. Acabada la esposición, nel mes de xineru de 2004, los trabayos devolveránse a los autores que lo pidan.
11. La participación nesti concursu supón la total aceutación de les presentes bases.

NA ALCORDANZA DE
D. Álvaro Galmés de Fuentes
(Madrid 1924 - 2003)

Miembro d'honor de l'Academia de la Llingua Asturiana

ACADEMIA DE LA LLINGUA ASTURIANA

NA ALCORDANZA DE
D. Joaquín Manzanares Rodríguez-Mir
(Uviéu 1922 - 2003)

Miembro d'honor de l'Academia de la Llingua Asturiana

ACADEMIA DE LA LLINGUA ASTURIANA